Mediálna gramotnosť a mediálna výchova

Skratka: *1ISMKm/MEGMV/22*

Akademický rok: 2026/2027, ZS
Forma výučby: seminár + prednáška
Rozsah výučby: 2 hodiny týždenne + 1 hodina týždenne
Forma ukončenia: skúška
Počet kreditov: 4
Vyučujúci – Mgr. Lenka Regrutová, PhD.
Kontakt: lenka.regrutova@unipo.sk

Obsahová náplň prednášok:

Základné rámce teórie vzdelávania a výchovy.

Pedagogika ako vedná disciplína. Príbuzné vedné disciplíny.

Didaktika ako teória vyučovania.

Vzdelávacie ciele, obsah vzdelávania. Didaktické zásady. Vzdelávacie štandardy.

Teória výchovy. Ciele výchovy. Vnútorné a vonkajšie podmienky výchovy.

Mediálna výchova, mediálna gramotnosť – pojem, východiská, vývoj, súčasný stav.

Chápania mediálnej gramotnosti a mediálnej výchovy vo svete a na Slovensku – historický náčrt, súčasný stav.

Mediálna výchova žiakov v systéme primárneho vzdelávania na ZŠ a na stredných školách – ciele, metódy realizácie, formy.

Štátny vzdelávací program v SR. Základné ciele, vzdelávacie oblasti. ISCED 1, ISCED 2.

Mediálna výchova ako prierezová téma a ako vyučovací predmet v Štátnom vzdelávacom programe. Kurikulárna reforma, ŠVP 2023.

Metodika výučby mediálnej výchovy.

Metódy vyučovania – pojem, možnosti klasifikácie.

Moderné metódy vyučovania: problémové vyučovanie, projektové vyučovanie, e-learning.

Možnosti využitia vyučovacích metód na mediálnej výchove.

Vyučovacia hodina ako základná organizačná forma realizácie mediálnej edukácie v školskom prostredí.

Organizačné formy vo vyučovaní a možnosti ich využitia v mediálnej výchove.

Vyučovacia hodina, exkurzia, sociálne formy práce.

Fázy vyučovacej hodiny.

Štruktúra ukážkovej hodiny.

Mediálna tvorba v kontexte školského a celoživotného vzdelávania. Modelový projekt. Príprava na vyučovanie, možnosti jej realizácie.
Plánovanie projektu (výber cieľovej skupiny, výber média, interdisciplinárny prienik, priebeh projektu). Prezentácia modelového projektu v praxi.

Obsahová náplň seminárov:

1. Úvodná stretnutie, organizačné pokyny.
2. Mediálna výchova, mediálna gramotnosť, mediálne kompetencie – pojem, východiská, vývoj, súčasný stav.
3. Metodika výučby mediálnej výchovy. Štruktúra ukážkovej hodiny.
4. Od percipienta k tvorcovi mediálneho textu (recipienti médií a ich návyky, rituály, recepčné procesy). Vzťah medzi médiom a jeho používateľom. Aplikácia teoretických poznatkov v praxi.
5. Vnímať a byť vnímaný – životný cieľ v mediálnej spoločnosti (vlastné internetové stránky, súťaže, talk šou, reality šou, vlog).
6. Mediálna tvorba v kontexte školského a celoživotného vzdelávania. Modelový projekt.
7. Mediálna tvorba zameraná na tému. Plánovanie projektu (výber cieľovej skupiny, výber média, interdisciplinárny prienik, priebeh projektu).
8. Mediálna práca zameraná na témy v školskom prostredí (iniciácia projektu, spôsoby realizácie, spolupráca).
9. Mediálna výchova žiakov v systéme primárneho vzdelávania na ZŠ a na stredných školách – ciele, metódy realizácie, formy.
10 - 12. Prezentácia projektov.
13. Záverečné stretnutie, zhodnotenie práce na seminároch.

Podmienky absolvovania skúšky:

Počet kreditov a časové rozmedzie pre podmienky absolvovania predmetu: 4 kredity (záťaž študenta 100 hodín)
- výučba predmetu: 13 týždňov 1 prednáška / 2 seminár: 29, 25 hod.,
- samostatná práca – príprava na semináre, vypracovanie seminárnej práce: 40, 75 hod.,
- samostatné štúdium odbornej literatúry: 30 hod.
- pravidelná, aktívna účasť na prednáškach a seminároch (vyžadujúca si individuálnu domácu prípravu), povolené sú 2 ospravedlnené absencie (v prípade viacerých absencií študent vypracuje náhradnú prácu po dohode s vyučujúcou), max. 5 bodov;

- v priebehu skúškového obdobia študent absolvuje ústnu skúšku z prednáškovej časti (20 b);
- vypracovanie modelového projektu zameraného na mediálnu výchovu (potrebné odovzdať v tlačenej verzii, rozsah min. 5 normostrán) – realizácia v školskom, príp. mimoškolskom zariadení (cieľová skupina: 5 – 19 rokov) a jeho prezentácia v závere semestra, prípadne v skúškovom období: max. 25 b: hodnotí sa invencia (15 b), výber relevantných zdrojov a materiálu (5 b), spôsob prezentovania (5 b);
- výsledné hodnotenie bude predstavovať hodnotenie zo seminárov a prednášok.

Stupnica hodnotenia:
50 – 45 bodov A (výborne)
44 – 40 bodov B (veľmi dobre)
39 – 35 bodov C (dobre)
34 – 30 bodov D (uspokojivo)
29 – 25 bodov E (dostatočne)
24 – 0 bodov FX

Odporúčaná literatúra:

BEKÉNIOVÁ, Ľ. a M. ŽILKOVÁ, 2013. *Mediálna výchova v školskom vzdelávacom programe*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum. ISBN 978-80-8052-517-0.

BÍNA, D. a kol., 2005. *Výchova k mediální gramotnosti*. České Budějovice: Jihočeská univerzita. ISBN 80-7040-844-8.

BÍNA, D., 2012. *Literatura – média – didaktika*. České Budějovice. ISBN 978-80-87510-16-2.

BÍNA, D., 2011. *Texty, média a edukace*. České Budějovice. ISBN 978-80-87510-05-6.

BUERMANN, U., 2009. *Jak (pře)žít s médii*. Hranice, Fabula. ISBN 978-80-8660-058-1.

DAVIES, M. M., 2010. *Children, Media and Culture*. Open University Press. ISBN 978-0335229208.

HOFMANN, E., 2017. *Jak se úspěšně učit: nejlepší strategie a techniky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0286-0.

HOLLÁ, K., 2013. Mediálna výchova ako prevencia online rizikového správania. In: *Pedagogické rozhľady*. 4-5/2013, s. 19-21. ISSN 1335-0404.

IŠTVAN, I., 2016. *Vybrané kapitoly z didaktiky*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity. ISBN 978-80-555-1730-8.

JIRÁSEK, I., 2019. *Zážitková pedagogika: teorie holistické výchovy* (v přírodě a volném čase). Praha: Portál. ISBN 9788026214854.

KAČINOVÁ, V. a kol., 2015. *Príklady dobrej praxe výučby mediálnej výchovy na základných a stredných školách: metodická príručka pre učiteľov*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave. ISBN 978-80-8105-717-5.

KOSTELANSKÝ, A. a kol., 2011. *Implementácia mediálnej výchovy do edukácie v primárnom vzdelávaní*. Ružomberok: Verbum – vydavateľstvo KU. ISBN 978-80-8084-816-3.

KOSTRUB, D., 2008. *Dieťa/žiak/študent - učivo - učiteľ, didaktický alebo bermudský trojuholník?* Prešov: Rokus. ISBN 978-80-8905-587-6.

MITROVÁ, A. a L. REGRUTOVÁ, 2016. Začiatky rozhlasového a televízneho vysielania pre deti na Slovensku ako súčasť mediálnej výchovy na primárnom stupni vzdelávania. In: *Acta Paedagogicae Presoves - Nova Sandes. Annus X*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta, s- 47-58. ISBN 978-80-555-1729-2.

MIČIENKA, M. a J. JIRÁK a kol., 2007. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál. ISBN 807-36-7315-4.

NUTIL, P., 2018. *Média, lži a příliš rychlý mozek*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0716-2.

PAĽA, G. a kol., 2010. *Vybrané praktické prístupy pre mediálnu edukáciu*. Prešov: PU v Prešove. ISBN 978-80-555-0305-9.

PEKNUŠIAKOVÁ, E. a L. REGRUROVÁ, L., 2021. Zvyšovanie praktických kompetencií študentov odboru mediálne štúdiá metódou learning by doing. In: *Edukácia orientovaná na študenta VŠ* (adaptácia študentov na vysokoškolské štúdium a národný trh práce) [elektronický dokument]. Košice: Technická univerzita v Košiciach, s. 137-146. ISBN 978-80-553-3959-7.

PETRANOVÁ, D. a N. VRABEC, 2011. *Mediálna výchova pre učiteľov stredných škôl*. Trnava: Fakulta masmediálnej komunikácie UCM, International Media Education Centre. ISBN 978-80-8105-248-4. POSPÍŠIL, J. a L. S. ZÁVODNÁ, 2010. *Mediální výchova. Metodika*. Computer Media. ISBN 978-80-7402-040-7.

REGRUTOVÁ, L., 2015. Televízna tvorba pre deti na Slovensku a rozvoj mediálnej gramotnosti. In: *Otázky žurnalistiky: časopis pre teóriu, výskum a prax prostriedkov masovej komunikácie*. Roč. 58, č. 1-2, s. 94-103. ISSN 0322-7049.

RUSNÁK, J. a kol., 2018. *Elektronický mediálny text a detské publikum*. Prešov: FF PU v Prešove. ISBN 978-80-555-2090-2.

SKALKOVÁ, J., 2007. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování.* Praha: Grada. ISBN 802-471-821-7.

SLOBODA, Z. – J. KEILHAUER – B. SCHORB – J. HNILICOVÁ a kol., 2011. *Mediální tvorba v kontextu vzdělávání*. Brno: Barrister a Principal. ISBN 978-80-874774-28-0.

SLOBODA, Z., 2013. *Mediální výchova v rodině*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4496-3.

TÁBORSKÝ, J., 2020. *V síti dezinformací*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-2014-7.

Online portály:

https://rpms.sk/medialna-gramotnost

https://zmudri.sk/

https://www.kybersikanovanie.sk/

https://www.zodpovedne.sk/index.php/sk/

https://medialnavychova.sk/

https://www.digitalnirodicia.sk/

https://digiq.sk/

https://www.ff.unipo.sk/inovacne-vzdelavanie/sloboda-prejavu-a-propaganda.html

https://vzdelavanie21.sk/

https://vzdelavanie21.sk/digitalny-statny-vzdelavaci-program/

https://ucime.vzdelavanie21.sk/prierezove-gramotnosti-rozdelenie/digitalna-gramotnost/